
Koruna císařovny Josefíny

MARIA LUCIA
ARCIVÉVODKYNĚ RAKOUSKÁ
palác Schönbrunn, Vídeň
listopad 1809

V jasném světle našeho ateliéru si prohlížím obličej Marie Ludoviky a snažím se rozhodnout, zda ji mám, anebo nemám namalovat se zlatou čelenkou ve vlasech. Stojí jen několik kroků ode mě, v ruce drží štětec a pozorně si mě prohlíží. V paláci mého otce se o nás mluví jako o blížencích, jelikož máme téměř všechno společné: boty, oblíbené kratochvíle a dokonce i jméno. Jsme sestřenice z druhého kolena, ale zatímco já jsem vysoká, vlnatá, mám světle plavé vlasy a široké boky, Maria Ludovika je malá a útlá. Vlnité tmavé vlasy jí spadají na ramena a nezdědila pověstný habsburský ret jako já – plný a mírně vyčnívající. Každého, kdo se na nás podívá, napadne, že jsem starší – to kvůli mé značné výšce. Jenže mně je osmnáct a jí dvaadvacet, a zatímco ona se stala rakouskou císařovnou, já jsem jen arcivévodkyní.

Než se k nám přistěhovala z Itálie, domnívala jsem se, že bude divné mít nevlastní matku, která je o pouhé čtyři roky starší než já. Stala se třetí chotí mého otce poté, co moje matka přede dvěma lety zemřela. Avšak od jejího příjezdu do Vídně jsme jako sestry. Smějeme se pošetilým dvorním intrikám, chodíme na vánoční trhy do města a v našem ateliéru shlížejícím do zimních zahrad malujeme portréty. Protože jsem ze sourozenců nejstarší, nikdy jsem k sobě neměla vrstevnici. Věkově nejbližší je mi šestnáctiletý bratr Ferdinand, ale narodil se slaboduchý stejně jako sestřička Marie Karolína. Takže osamělá jsem byla už jako dítě.

„Smím na tvůj portrét namalovat Sigiho?“ zeptá se Maria a pohlédne na malého španěla, který mi spí u nohou.

„Já nevím,“ odpovím. „Co ty na to, Sigi? Líbilo by se ti sedět modelem?“

Můj pejsánek otevře oči a štěkne.

„Dobře ví, že o něm mluvíš!“ směje se Maria.

„Jistěže.“ Položím štětec, skloním se a zvednu Sigiho na klín. „Ve Vídni nežije pes, který by byl chytřejší než on. Nemám pravdu?“ Sigi mi zaboří hlavu do podpaží. V celém Rakousku jsem neviděla psa, který by měl tak dlouhou kadeřavou srst na uších. Dostala jsem ho darem od Marie, když poprvé přijela do Schönbrunnu, a od té doby mě doprovází na každém kroku.

„Když ho přiměješ, aby se nehýbal, namaluji ho, jak ti leží na klíně.“

„Sigi, chovej se slušně,“ napomenu přísně pejska. Položí si čenich na přední tlapy a podívá se na mě.

„Výborně.“ Maria namočí štětec do černé olejové barvy, ale dřív než stačí učinit první tah, pes se pohne. „Ale Sigi...“ povzdechne si. „Co je to s tebou?“

„Je nervózní,“ zašeptám. „Takový je od císařova příjezdu.“

„Není divu. Dokonce i zvířata tím člověkem pohrdají.“ Myslí Napoleona, jenž k nám minulý měsíc přispěchal s ponižující mírovou dohodou ze Schönbrunnu, rozhodnutý přinutit mého otce, císaře Františka I., aby ji podepsal. Naši angličtí spojenci byli ostře proti otcovu podrobení, avšak válka s Napoleonem už beztak stála tři miliony životů.

Podmínky smlouvy byly tvrdé. Požadovaly, abychom postoupili Salcburk Bavorsku, Galicii Polsku, Východní Galicii Rusku a většinu Chorvatska Francii. A tak se čtyři sta tisíc lidí, kteří mluví pouze německy, jedí německá jídla a dodržují výhradně německé zvyky, jednoho dne probudilo a zjistilo, že patří ke čtyřem odlišným národům. Zbytek říše zůstal nedotčen, za což otec vděčí knížeti Metternichovi. Lidé říkají, že na světě není lepšího diplomata než on. Že kdyby nebylo jeho, velká habsbursko-lotrinská říše by se rozpadla a nic z ní nezbylo.

Když byla dohoda podepsána, slyšela jsem dvořany šeptat: „Lepší je zvát se žebrákem než zbabělcem.“ Byli přesvědčeni o tom, že otec zaprodal Jaderské pobřeží za cenu své koruny. Jenže tak mluvili jenom ti, kteří nemají syny a manžely v armádě, a nemuseli týden co týden, měsíc po měsíci, sledovat příšerné seznamy padlých. Já ano. Byla jsem tu toho. Zasedám v radě svého otce, neboť jednoho dne, až Ferdinand usedne na trůn, se stanu re-

gentkou. Zním cenu toho, co Napoleon na Rakousku požaduje. Dvořané zřejmě zapoměli, čeho jsou Francouzi schopni. Před pouhými šestnácti lety připravili o hlavu moji pratetu, královnu Marii Antoinettu.

Jakou cenu musel můj otec za tuto dohodu zaplatit, chápe jen málo lidí, ale Maria je jednou z nich. Žila v Itálii a byla ještě dítě, když se před třinácti lety přihnalo Napoleonovo vojsko. Vojáci vtrhli do ulic a brali si vše, co se jim líbilo: kočáry, vily, vzácný porcelán, ženy. Její otec, jenž vládl Milánskému vévodství, na poslední chvíli shromáždil svoji rodinu a společně uprchli jenom s tím, co měli v té chvíli na sobě. Po příjezdu do Rakouska se stal vévodou z Breisgau, avšak Maria na ztrátu Milána, domova svého dětství, nikdy nezapoměla, a tak s hlubokým žalem sledovala, jak její muž popisuje mír ze Schönbrunnu a podruhé se podřizuje úhlavnímu nepříteli.

„Vidělas, jak je mrňavý?“ ptá se Maria a já vím, co bude následovat.

„Zahlédla jsem ho jenom z dálky,“ připomenu jí. V okamžiku, kdy byl otec donucen vzdát se části své říše, jsem odmítla vstoupit do Poradního sálu.

„Jako trpaslík. Podle knížete Metternicha mu nepřátelé ve Francii přezdívali Král diamantů, zavalitý císařik zahalený v sametu a kožešinách. Co je vůbec zač?“ domáhá se odpovědi a její hlas stoupá. „Odkud se vzal? Když si pomyslím, že se mu máme klanět! *Korsičanovi*. Víš, co na Korsice dělají?“ Na odpověď si nepočká. „Posílají svoje dcery do nevěstinců, aby si přivydělaly. Dokonce i ty z urozených rodin!“

Pochybují, že je to pravda, ale Maria tomu věří.

„Jenom se podívej na jeho sestru Paulinu.“ Nakloní se ke mně, obraz je zapomenut. „Co je to za ženskou, když stála nahá modelem sochaři? *Nahá!*“ Tenhle skandál se přetřásal po celé Evropě. Lidé se posmívali, že má francouzský císař pod palcem armádu o síle tři sta tisíc mužů, ale neudrží na otěži svou vlastní rodinu. Nejprve se Jérôme Bonaparte oženil bez Napoleonova souhlasu a před bratrovým hněvem uprchl do Ameriky. Potom se bez bratrova svolení oženil Lucien. A nyní Paulina – svého druhého manžela nechala v Turíně a v Paříži vede život svobodné ženy.

Tahle famílie se na trůn nehodí. Vzpomínám, co všechno musel otec obětovat, aby se stal uznávaným habsburským králem. Noci trávil nad sestavováním vyrovnaného rozpočtu. Milenky odmítal, neboť se považoval za spořádaného chotě. Státní pokladnu střežil jako oko v hlavě. Není to vzrušující práce a slávu vám rozhodně nepřinese. Avšak lidé jsou odrazem svého panovníka, a tak jim musíme jít řádným příkladem. Mě i moje sourozence

odmalička učili, abychom si své výdaje zapisovali a tím pádem měli přehled o tom, kolik utratíme za hedvábné střevíčky a vlněné pláště. A tak vím, že jsem v listopadu stála otce skoro dvakrát víc než Marie Karolína. Příští měsíc budu opatrnější. „Král, který panuje, aniž by si hlídal pokladnici, bude brzy bez koruny,“ tvrdí odjakživa otec.

Čemuž mír ze Schönbrunnu rozhodně nepomáhá, neboť přinutil otce zaplatit Napoleonovi odškodnění, jež činí více než padesát milionů franků. Napoleon sice žádal sto milionů, ale takovou sumu si nemůže dovolit žádné království na světě. Takže se dohodli na polovině, otec musel upustit od stříbrných mincí a začít s tiskem papírových peněz. Jestli se po ulicích potulují hladové ženy a děti, pak je to kvůli téhle smlouvě. Je to proto, že se Napoleon nespokojil s Chorvatskem nebo Salcburkem, dokonce ani s Tyrolskem. Chtěl dát světu na vědomí, že Habsburkové byli poraženi a německý lid nyní musí trpět kvůli tomu, že se odvážil uvěřit, že by mohl Napoleona zastavit dřív, než zhltně celou Evropu. Jenže ani ta mu nestačí.

Před jedenácti lety Napoleon vtrhl s armádou o síle téměř čtyřiceti tisíc mužů do Egypta. Doslechli jsme se, že hodlá od Angličanů převzít vládu nad Indií. Ale pravda leží někde jinde. Kníže Metternich, jenž po více než tři roky žil jako vyslanec monarchie u Napoleonova dvora v Paříži, řekl mému otci, že se francouzský císař vydal do Egypta z jediného důvodu – kvůli slávě. Nic pro něho totiž není důležitější. Chtěl vládnout zemi, kterou si kdysi podmanil Alexandr Veliký. Přál si, aby se o něm mluvilo po celém světě.

Jeho hvězda stoupala rychle a vysoko. Člověk by si myslel, že na jeho straně stojí sám Bůh a dopomáhá mu k ještě větší velikosti. Ale copak by mu mohl Všemohoucí přát, když svými činy připravuje lidi o jídlo? Když touhle dohodou ožebračil tu nejshovívavější říši v Evropě? Habsburkové jí vládnu téměř osm set let. Co je zač tenhle muž, který se domnívá, že si porobí celý svět, ještě než oslaví čtyřicáté narozeniny?

Zrovna se chystám Sigiho pokárat, že nevydrží chvíli v klidu, když vtom se ozve ostré zaklepaní, a psík mi seskočí z klína. Výmluvně se zamračím na Marii, protože když tvoříme, nesmí nás nikdo rušit.

„Vstupte!“ zvolá.

Sigi vrčí u dveří. Na prahu se objeví otec v doprovodu knížete Metternicha a my se okamžitě zvedneme. Ze všech mužů u dvora jsou ti dva nejpohlednější. Oba jsou štíhlí a mají husté světlé vlasy. Ačkoliv jednomu je čtyřicet jedna let a druhému šestatřicet, jsou přímo ztělesněním vitality a příroda je

obdařila proslulou habsburskou pleť, díky níž se Marie Antoinetta dočkala mnohého obdivu.

„Moje dvě Marie,“ řekne otec místo pozdravu a mávne rukou. „Pokračujte v malování. Právě proto jsme přišli.“

„Kvůli malování?“ podivím se.

„Kvůli tvým nejpovedenějším portrétům.“

Málem vyprsknu smíchy, ale otec se tváří vážně.

Kníže se pustí do vysvětlování: „Napoleon požádal o podobizny všech evropských šlechtičen. Zejména má zájem o neprovdané princezny.“

„Ale vždyť je ženatý!“ užasne Maria.

„Mluví se o rozvodu,“ praví tiše otec.

Já a Maria se na sebe podíváme.

„Pravděpodobně z toho nic nebude,“ prohlásí pohotově Metternich, „ale požádal nás o ně a nemůžeme ho odmítnout.“ Jako obvykle zachovává stoický klid. Kdyby Napoleon stál o naše nahé sochy, řekne si o ně stejným tónem.

„Očekávám, že vybereš ten nejméně povedený,“ poznamená otec.

Třesou se mi ruce. „Myslela jsem, že miluje Josefínu,“ poznamenám. Koneckonců jí odpustil i nevěru, které se dopustila, zatímco byl v Egyptě.

„Určitě ji miluje,“ souhlasí Metternich, „ale je to císař a potřebuje dědice.“

„Má dítě se svou milenkou,“ naváže plynule otec, „což znamená, že není neplodný.“

„Copak skandály té rodiny nikdy neskončí?“ vrtí hlavou Maria. „Pošleme mu úplně první portréty, které jsme namalovaly. Pak už ho ani nenapadne hledat nevěstu v Rakousku.“ Následuji ji přes místnost ke stěně, na níž visí zarámované výsledky našeho úsilí. „Tady ten,“ ukáže Maria na jeden z nich. Až na blond vlasy a modré oči by mě na něm nikdo nepoznal.

Kníže Metternich si odkašle. „Výsměch není na místě,“ poznamená krotce.

„Jakýpak výsměch!“ zvolá otec. „Vážně si Napoleon myslí, že se své ženy zbaví tak snadno jako egyptských mameluků? Papež to nedovolí! Evropa nikdy neuzná jeho druhou choť za legitimní!“

„Potom se možná rozhodne pokračovat bez papeže,“ odvětví Metternich.

Užasle na něho zíráme.

„Je to velice odvážný muž, Vaše Výsosti. Před ničím se neskloní. Já bych mu poslal tento.“ Metternich ukáže na velkou oválnou malbu starou tři mě-

síce. Je to nejlepší z mých podobizen. Jsou na ní dokonale zachyceny moje široko posazené oči, které jsou na mně asi to nejhezčí. Zároveň je vidět moje výrazná brada, ne zrovna malý nos a pověstný habsburský ret.

„Kdepak,“ brání se otec. „Je příliš pěkný.“

Metternich tšká očima z portrétu na mě a zase zpátky. Cítím, jak rudnu. „Požaduje výstižnou podobu.“ Víc neřekne.

„A jak pozná, že není výstižná?“ uhodí na něj Maria. „Vždyť moji nevládní dceru nikdy neviděl!“

„Vaše Výsosti... Co když se rozhodne navštívit Vídeň? Může se tu objevit klidně zítra, příští týden nebo za měsíc. Co si o nás pomyslí, když arcivévodkyni spatří a uvědomí si, že jsme z něho udělali hlupáka? Prosím, nedávejte mu důvod pohlížet na nás s podezíravostí.“

„Pošlete mu, co uznáte za vhodné,“ prohlásí otec. „Hlavně to udělejte rychle, ať už se o tom člověku nemusíme bavit.“

Metternich se ukloní. „Pak je zde záležitost vaší choti, Výsosti. Napoleon si přeje vidět každého člena královské rodiny. Je zde portrét, který byste vybral?“

„Ano. Ten nejlevnější. Neposílejte mu nic ve zlatém rámu.“ Otec se zastaví ve dveřích a rozhlédne se kolem sebe. „Tenhle.“ Ukáže na nedokončený portrét na mém stojanu. Právě jsem namalovala Mariiny tmavé oči, drobné, ale krásně vykrojené rty a spoustu kudrlinek sčesaných k jedné straně. Ačkoliv zbývá dokončit šaty, každý, kdo se na obraz podívá, usoudí, že si otec vybral dobře.

„Kdy bude hotový?“ zeptá se mě Metternich.

Cítím, jak mi hoří tváře. „Za pět dní, možná týden.“

Založí si ruce na prsou a upřeně si obraz prohlíží. Potom na mě pohlédne. „Máte talent.“

Jeho náhlý zájem mi není příjemný. „Ani ne. Maria je šikovnější.“

„Jak dlouho malujete?“

„Tři roky.“

„A kolika jazyky hovoříte?“

„O co vám jde?“ Otec se vrátí do místnosti.

„Jenom se tak ptám. Z pouhé zvědavosti,“ vyhrkne pohotově Metternich. Ale když se na mě znovu podívá, cítím nutnost odpovědět.

„Šesti.“

Obdaří mě širokým úsměvem. „Jste dokonalá. Přesně jak by měla arcivévodkyně z rodu Habsburků být.“

PAULINA BONAPARTE
KNĚŽNA BORGHESE
palác Fontainebleau, jih Paříže
listopad 1809

Dív než vstoupí, jako obvykle stojím před zrcadlem a žasnu nad svou krásou. Ovšem nemyslím tím půvab, jaký předvádí Josefína. Ta ženská může nabídnout jen velké kravské oči a hlavu plnou kudrn. Zato já jsem ve všech směrech *dokonalá* jako jedna z Bartoliniho mramorových soch. Je mi dvacet devět let a člověk by očekával, že moje krása začne uvadat. Avšak stále jsem štíhlá jako proutek, protože jsem rodila jenom jednou, a ňadra mi neklesají, pořád jsou pevná. Otočím se, abych mohla svou řízu obdivovat ze zadu. Ve světle svíček je nádherně průsvitná.

„Paule!“ křiknu a objeví se komorník. Je to můj nejvěrnější spojenec a nejsvědomitější strážce. Když jsem se s ním před sedmi lety setkala v Saint-Domingue, pojmenovala jsem ho po sobě. Jistě, ostrov již není kolonií, získal nezávislost a říká si Haiti, ale pro Francouze bude navěky Saint-Domingue. „Už je tady?“ zeptám se ho.

„Čeká v hale, Vaše Výsosti.“

„Jak vypadá?“

Paul mi nikdy nelže. „Nešťastně.“

Takže Josefína přijela a mluvili spolu. Nepochybně se mu vrhla k nohám a prosila o odpuštění. A můj bratr k ní bezpochyby pociťoval určité sympatie, ale tentokrát se nad ní neslitoval. Tohle není pletka s mladým důstojníkem – je to neodpustitelná lež. Čtrnáct let ho přesvědčovala, že není schopen počít dítě. Proto nemá dědice. Že je to *jeho* chyba, ne její. A pak se objevila Walewská. Pěkná blondatá panička Walewská, která se vzdala svého manžela ve prospěch mého bratra, a všechno se rázem změnilo. Bože můj, nejradši bych jí dala pusu! Vlastně se jí chystám poslat brilantovou brož. Měla by vědět, jakou službu Bonapartovým prokázala. Zasloužila se o zneuctění císařovny Josefíny a pád Beauharnaisových.

„Mám pro něho poslat, Výsosti?“

Vrátím se k zrcadlu, pozlacenému monstru, které mi věnoval můj druhý muž jako svatební dar, a prohlížím si svůj obraz. Vlasy poutá jednoduchá

perlová čelenka. Rozprostřu si je po ramenou jako dlouhý tmavý šál. „Ne. Jen ho nech ještě chvíli čekat.“

Napoleon obdivoval mou hřívu už v dobách, kdy jsme byli děti. Na Korsice jsem ho požádala, aby mi ji zapletl. Vysmál se mi s tím, že jsem právě použila laciný trik všech běhen, a dodal, že žádný muž neodolá ženě, jejichž vlasů se dotkl. Ostatně... Podle žen u dvora děvka *jsm*.

Vím, co se o mně říká. Že když mě první manžel vzal s sebou do Karibiku, střídala jsem milence: černé, bílé, muže, ženy. Ušklíbnu se a vzpomínám na svůj život v Saint-Domingue. Na líné noci, kdy jsem na lůžku mlsala sapolily se dvěma, někdy i třemi partnery. A ta rána, poté co slunce rozhodilo po moři zlatou síť... Jenže pak můj manžel zemřel na žlutou zimnici a já se musela vrátit do Paříže. Stala se ze mě vdova Leclerková, která neměla ani titul před jménem.

„Vyříd' mu, že jsem připravená.“

Paul se mi hluboce ukloní a zavře za sebou dveře.

Můj druhý sňatek našťestí všechno změnil.

Myslím na Camilla Borghese, jenž zůstal v Turíně. Popravdě je to největší idiot, který se kdy honosil titulem knížete, ale sňatek s ním považuji za mistrovský tah. Bratr oběma sestrám zaručil titul císařská Výsost, ale já jsem *kněžna* Borghese. Mám palác v Římě, rozsáhlou sbírku uměleckých předmětů a šperky rodu Borghese v ceně tří set tisíc franků. Ani moje matka si nepředstavovala, že udělám takové terno.

Zajímalo by mě, co by si baby z Marseilles pomyslely, kdyby teď viděly svoji „italskou služku“. Bylo mi třináct, když naše rodina uprchla z Korsiky a vyhledala útočiště v tom nevlídném přístavním městě. Přijeli jsme do něj s prázdnýma rukama. Všechno, co jsme vlastnili, zůstalo na Korsice. Nic jsme neměli a podle toho s námi Francouzi jednali – jako s nulami. Domnívali se, že když jsme se narodili na Korsice, nemluvíme francouzsky. „Tamhle jdou ti Korsičané,“ šeptali si. „Nic nemají. Taková ostuda! Ta Paoletta je celkem hezká. Mohla by se dobře vdát.“

Když mě spolu se sestrami poslali do velkého domu Claryových, kde jsme měly sloužit, tamější muži se domnívali, že si zároveň kupují naše těla. „Korsické holky jsou dobré jenom na jedno,“ posmívali se nám. Nikdy jsem to Napoleonovi neřekla. Tehdy byl čtyřiatřicetiletý generál s válkou v zádech. Avšak sotva nás v Marseilles navštívil, pochopil. Karolína ztloustla jako prase a já přestala jíst. „Co je to s nimi?“ vyptával se matky a ta předstírala, že za to může jídlo. „To víš, nejsme na Korsice.“ Jenže Napoleon spatřil moje slzy a dovtípil se.

„Zítra s Karolínou tu domácnost opustíte,“ prohlásil, „a odjedete se mnou do Paříže.“

Jenže Paříž byla válečnou zónou. „Je to velké riziko. Vždyť nic nemáme.“

„Už nikdy nebudeme trpět,“ zapřísáhl se a v jeho obličejí se cosi změnilo. „Jsme přece Bonapartové. Už nikdy nebudeme zranitelní.“

Dnes si nikdo netroufne ani zašeptat, že jsou Korsičané laciní. Otočím se ke svému chrtíkovi, který se rozvaluje na lenošce na opačné straně pokoje. „Jsme nejmocnějším rodem v Evropě,“ prohlásím nahlas tónem, jež mám vyhrazený pouze pro svou fenku. Nadšeně zavrtí ocasem a já pokračuji: „Obsadili jsme trůny od Holandska po Neapol, a nyní, když o nás lidé mluví, zaznívá z jejich hlasu strach. Dávejte si pozor na Bonapartovy, nej-
mocnější sourozence na zemi.“

Dveře se otevřou a Paul důležitě oznámí: „Jeho Veličenstvo císař Napoleon.“

Pomaličku se otočím, aby si bratr stačil všimnout všech předností mé róby.

„Díky, Paule.“ Vráti se do salonu a já čelím Napoleonovi. Oba jsme snědli po Ramolinových, italských předcích naší matky, a stejně jako jim i v našich žilách koluje horká krev plná vášně. Když mi jako malý říkal, že jednou bude jeho jméno znát celá Evropa, věřila jsem mu. „Tak jsi jí to pověděl,“ usmívám se.

Aubree ho běží přivítat a on ji čistě ze zvyku poplácá po hlavě. „Jak bych mohl?“ Přejde k mému oblíbenému křeslu a uvelebí se v něm. „Plakala a byla hysterická.“

„Tys jí *neřekl*, že požádáš o rozvod?“ zaburácím tak hněvivě, až se polekaná Aubree odplíží z ložnice.

„Ona mě miluje...“

„Miluje tě polovina Evropy! Ona především *lže*.“ Postavím se před něho. „Jenom si vzpomeň, kolikrát tě podvedla,“ připomenu mu pohotově. „Nejprve lhala o svém věku, potom o svých útech a nakonec o své plodnosti!“ *Proboha, bleskne mi hlavou, vždyť je o šest let starší než ty! Už je babičkou. Jak jsi mohl čtrnáct let žít v přesvědčení, že na vině jsi ty?*

Přimhouří oči. „To je pravda. Vždycky mě podváděla.“

„Zpochybnila tvoji mužnost.“ Krátce zavřu víčka a pak vytáhnu svůj trumf. „Jenom se podívej, co navykládala ruskému velvyslanci.“